

نسخه خطرناک از گیاهان دارویی

فروش داروهای گیاهی و گیاهان دارویی به شکل قطره، قرص و کپسول در عطاری‌ها ممنوع و به چالش جدی حوزه سلامت تبدیل شده است

داروهای گیاهی را دارو و خانه‌ها می‌فروشند و گیاهان دارویی را عطاری‌ها. درباره عرضه محصولات بر پایه گیاهان در دارو و خانه‌ها مشکلات قابل توجهی وجود ندارد، چون هم مجوز سازمان غذا و دارو را دارند و هم در صورت بروز هرگونه عارضه یا مشکل، می‌توان از راه‌های قانونی، فروش محصولات غیرقانونی، غیراستاندارد یا حتی غیربهداشتی را پیگیری کرد. مشکل اصلی، عطاری‌ها هستند که تنها مجاز به عرضه خشک‌شده گیاهان دارویی قابل تشخیص، عرقیات گیاهی از منابع مجاز و به شکل بهداشتی و انواع ادویه هستند اما گاهی با فراتر می‌گذارند و این گیاهان دارویی را به شکل قطره، قرص و کپسول به مراجعه‌کنندگان می‌فروشند. این افراد به جای فروش گیاهان دارویی حتی اقدام به نسخه‌پیچی و دخالت در درمان هم دارند که اقدامی کاملاً غیرمجاز و تخلف است و گاهی منجر به عوارض غیرقابل جبران برای کسانی است که این محصولات را خریداری می‌کنند. سال‌هاست که اخبار بلمب عطاری‌های متخلف و فروشندگان غیرمجاز هم به یکی از بخش‌های تکراری اطلاع‌رسانی بدل شده و همین چند روز پیش هم رئیس پلیس مواد مخدر پایتخت از بلمب ۲۸ عطاری در تهران که تحت عنوان داروهای گیاهی لاغری اقدام به توزیع مواد روانگردان می‌کردند، خبر داد.

آیین‌نامه فروش داروهای گیاهی روی زمین مانده

روشنک مکبری‌نژاد، رئیس انجمن علمی طب سنتی ایران درباره ممنوعیت فروش داروهای گیاهی و ورود به حیطه درمان در عطاری‌ها می‌گوید: «عطاری‌ها فقط مجاز به عرضه گیاهان بوده و نباید در حیطه درمان دخالت کنند. فروش داروهای گیاهی هم فقط در داروخانه‌ها مجاز است.» به گفته متخصص طب سنتی، آیین‌نامه فروش داروهای گیاهی تدوین شده ولی هنوز اجرایی نشده است. این در حالی است که طب سنتی ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل دارد ولی هنوز به درستی در ایران استفاده نشده در حالی که در دنیا طب سنتی و طب مکمل جزو استراتژی‌های سازمان جهانی بهداشت است که در نظام سلامت کشورها استفاده می‌شود. او با اشاره به صدور مجوز برای چند داروی طب سنتی در پاندمی کرونا، ادامه می‌دهد: «در سیاست‌های بالادستی، قانون برای توسعه طب سنتی وجود دارد ولی زمان بر است تا این ظرفیت استفاده شود. در دوران همه‌گیری کرونا حدود ۱۵ داروی گیاهی مجوز گرفت و وارد داروخانه‌ها شد تا در کنار طب مکمل مورد استفاده قرار بگیرد و معرفی درست و منطقی طب سنتی مهم‌ترین موضوعی است که باعث توسعه این طب می‌شود.»

یک تفاوت مهم در مصرف داروهای گیاهی

مکبری‌نژاد پیش‌تر هم در گفت‌وگو با همشهری آنلاین درباره عوارض مصرف گیاهان دارویی یا داروهای گیاهی بر پایه گیاهان گفته بود: «زمانی که به آگاهی افراد درباره مصرف این محصولات توصیه می‌کنیم، منظور از کسب آگاهی صرفاً جست‌وجو در اینترنت و فضای مجازی نیست بلکه باید آگاهی کامل و علمی ایجاد شود که تنها با نظر پزشک متخصص می‌توان به این آگاهی رسید. به عنوان مثال درباره بیماری‌هایی مثل سرماخوردگی و آنفلوآنزا چون دوره درمان کوتاه دارند، مدت مصرف داروهای گیاهی محدود و کوتاه است و مشکلی پیش نمی‌آید اما برای سایر بیماری‌ها اگر بخواهند داروهای گیاهی را به‌طور مرتب، روزانه و طولانی مدت استفاده کنند، حتماً باید درباره عوارض و تداخل اثر آنها اطلاعات داشته باشند.»

خطرات گیاهان معروف

رئیس انجمن علمی طب سنتی ایران درباره تداخل دارویی که برخی گیاهان دارویی معروف ایجاد می‌کند هم به چند نکته اشاره کرده و گفته «شیرین بیان معمولاً برای سرماخوردگی، آنفلوآنزا، حتی کرونا و سایر بیماری‌های ویروسی استفاده می‌شود و کمتر کسی می‌داند که این گیاه با خیلی از داروهای شیمیایی تداخل دارد. زنجبیل هم گیاه دیگری است که به دلیل گرمی‌ای که در بدن ایجاد می‌کند مصرفش باید محدود شود، به‌ویژه برای افرادی که طبع گرمی دارند. حتی داروهای مثل زعفران و گل‌گاوزبان که به‌عنوان آرام‌بخش مصرف می‌شوند، می‌توانند با داروهای شیمیایی که افراد به‌عنوان آرام‌بخش مصرف می‌کنند، تداخل اثر داشته باشند. تداخل دارویی یعنی دارو هم می‌تواند باعث افزایش اثرات داروهای شیمیایی شود و هم باعث کاهش اثرات آن شود که می‌تواند سلامت فرد را به خطر بیندازد.»

۲ گروه بسیار حساس

۲ گروه سنی می‌توانند بیشترین آسیب را از مصرف خودسرانه گیاهان دارویی یا داروهای گیاهی ببینند؛ کودکان و افراد سالمند. مکبری‌نژاد در این باره هم توضیح داده «مصرف ترکیبات گیاهی در کودکان به خصوص کودکان زیر ۲ سال می‌تواند باعث بروز مشکلاتی مثل واکنش‌های حساسیتی شود. به همین دلیل در خوردن داروی گیاهی به کودک باید حتماً احتیاط کرد. افراد سالمند هم زمانی که به ما مراجعه می‌کنند، پس از بررسی داروهای شیمیایی که روزانه مصرف می‌کنند، باید داروهای گیاهی را به شکل حداقلی برایشان تجویز کنیم تا تداخل دارویی برای آنها جلوگیری شود.» این در حالی است که به تأکید متخصصان کودکان بیشترین موارد آسیب درباره نوزادان زیر ۶ ماه هم مصرف محصولات و داروهای گیاهی است که والدین، خودسرانه و بدون مشورت پزشک به آنها می‌دهند. فرآورده‌های گیاهانی از جمله خاک‌شیر، ترنجبین، اکالیپتوس و... می‌تواند برای سلامت نوزاد بسیار خطر آفرین و گاه غیرقابل جبران باشد.